

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku

psp





Poslijediplomski
studij Poduzetništvo

Hrvatska mala poduzeća i izazovi Europske unije: opasnost ili nada?

Prof. dr. sc. Slavica Singer,
UNESCO katedra za poduzetništvo
Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku



Sadržaj

- O projektu, o CEPOR-u, o partnerstvu s REDEA 12.10-12.15 
- O inovacijskom jazu i ulozi malih poduzeća u EU i što sve to znači za Hrvatsku? 12.15-12.45
- Izazovi za HEPLAST-PIPE d.o.o., Vesna Suvajac, direktorica marketinga 12.45-13.00 
- Diskusija 13.00-13.50
- Zaključak 13.50-14.00

Tribina je organizirano u sklopu projekta
**Hrvatska mala poduzeća i izazovi
Europske unije: opasnost ili nada?**

Nosilac projekta:

CEPOR Centar za politiku razvoja malih i
srednjih poduzeća i poduzetništva

Projekt financira:
EU Phare





EU Phare - Cakovec, 4. prosinca
2007.

Upoznavanje

- **Slavica Singer,**
Nacionalno vijeće za konkurentnost
Voditelj Global Entrepreneurship Monitor (GEM)
projekta za Hrvatsku
UNESCO Katedra za poduzetništvo, Sveučilište J.J.
Strossmayera u Osijeku
Voditelj poslijediplomskog studija
PODUZETNIŠTVO, Sveučilište J.J. Strossmayera
u Osijeku
- **Vesna Suvajac,**
HEPLAST-PIPE d.o.o., direktorica marketinga



Slavica Singer

- O projektu, o CEPOR-u, o partnerstvu s REDEA 12.10-12.15 
- O inovacijskom jazu i ulozi malih poduzeća u EU i što sve to znači za Hrvatsku? 12.15-12.45
- Izazovi za HEPLAST-PIPE d.o.o., Vesna Suvajac, direktorica marketinga 12.45-13.00
- Diskusija 13.00-13.50 
- Zaključak 13.50-14.00

Green Paper: Entrepreneurship in Europe

- Poduzetnički izazov za EU - do 2010.

"postati najkonkurentnije i najdinamičnije gospodarstvo temeljeno na znanju u svijetu, osposobljeno za održivi ekonomski razvoj s više radnih mjesta i boljim poslovima i većom socijalnom kohezijom"

15 milijuna novih radnih mjesta!

EU Phare - Cakovec, 4. prosinca
2007.



Green Paper: nastavak

- Zašto je poduzetništvo važno:
 - Kreiranje poslova i rasta
 - veća razina poduzetništva, manja nezaposlenost
 - Rastuća poduzeća presudna
 - Poduzetništvo povećava produktivnost, efikasnost, inovativnost



Green Paper: nastavak

- Poduzetništvo "otključava" potencijale pojedinaca
- Poduzetništvo povećava društvenu odgovornost u business sektoru, ali i efikasnost u zdravstvu, obrazovanju i socijalnoj skrbi



Inovacijski jaz

1

- European Innovation Scoreboard (EIS):
26 indikatora
 - Lideri:
 - Finska, Švedska, Danska i Njemačka (25% stanovništva EU) + Švicarska, Japan i SAD
 - Prosječni:
 - Francuska, Luxemburg, Irska, UK, Nizozemska, Belgija, Austrija, Italija, Norveška, Island



Inovacijski jaz

2

- Hvataju korak:
 - Slovenija, Mađarska, Portugal, Češka, Litva, Latvija, Grčka, Cipar
- EU prosjek do 2015: Mađarska i Slovenija
- Više od 50 godina: Malta, Slovačka, Poljska!
- Dobar primjer: Cipar (zaposlenost u high-tech uslugama)



Inovacijski jaz

3

- Gube korak
 - Estonija
 - Španija (ekonomska performanca rezultat upotrebe rijetkih resursa a ne inovativnog gospodarstva)
 - Bugarska
 - Poljska
 - Slovačka
 - Rumunija
 - Turska



Kako zatvoriti jaz?

- Strukuralni uvjeti za oslobađanje inovativnog potencijala
- Kreiranje znanja je rezultat ulaganja u I&R
- **Poduzetništvo - "alat" za inovativno djelovanje**
- Performanca inovativnih poduzeća
- Zaštita intelektualnog vlasništva



Novci?

- EU Financial Framework 2007-2013
 - 308 milijardi EUR!
 - veliki dio za investiranje u znanje i inovacije
 - 7th Framework Programme - istraživanje
 - Joint Technology Initiatives - PPP
 - Competitiveness and Innovation Programme (CIP)
 - Risk Sharing Finance Facility (RSFF), sa European Investment Bank - krediti, garancije, EU: 1 milijarda EUR + EIB 1 milijarda EUR
 - JEREMIE - Joint European Resources for Micro-to Medium Enterprises



Obrazovanje

- Ključne kompetencije za život i rad u modernom inovacijski orijentiranom društvu:
 - Poduzetničke vještine
 - Pismenost
 - Znanstvena i matematička kompetencija
 - Jezici
 - Vještina učenja i ponovnog učenja
 - Socijalne i kulturne kompetencije
 - Digitalna kompetencija (korištenje ICT i inovacijskog potencijala koji ICT nosi)



Mala poduzeća u EU

- Definicija:
 - Manje od 250 zaposlenih i neovisni od velikih poduzeća:

• Mikro	1-9 zaposlenih
• Mala	10-49
• Srednja	50-249
• Velika	250+
 - Godišnji promet ne više od 50 milijuna EUR
 - 2 milijuna EUR (mikro), do 10 milijuna EUR (mala)
 - Vrijednost bilance ne više od 43 milijuna EUR



Neke brojke

- 23 milijuna MSP (99% poduzeća)
- 75 milijuna zaposlenih u MSP
 - Tekstilna industrija, građevinarstvo, industrija namještaja - 80 % zaposlenih u MSP
- 2/3 svih zaposlenih u privatnom sektoru:

- Mikro poduzeća	29,8 %
- Mala poduzeća	20,8
- Srednja poduzeća	18,5
- Velika poduzeća	32,9



Mikro poduzeća - giganti zapošljavanja

- Mikro poduzeća (manje od 10 zaposlenih)
- Dominiraju u zapošljavanju u Italiji (47%) i Poljskoj (41%)



Što EU čini za male?

- Modern SME policy for growth and employment, 2005
 - Promoviranje poduzetništva i vještina
 - Poboljšanje pristupa MSP tržištima
 - Smanjivanje administrativnih prepreka
 - Better Regulation inicijativa - smanjenje administrativnih troškova poduzeća za 25%
 - Think First princip - procjena regulatornih mjera na MSP
 - Povećanje kapaciteta rasta MSP
 - Jačanje dijaloga i konzultacija s MSP
 - Euro Info centri



Promoviranje poduzetništva i vještina

- Odnos prema riziku
 - Negativni efekti poslovnih promašaja
 - Socijalna sigurnost
- Nedostatak vještina
 - Cijeloživotno obrazovanje
 - Obrazovanje za vođenje rastućih poduzeća
 - Centar za poduzetništvo Osijek - Rast i razvoj Vašeg poduzeća



Pristup tržištima

- Javne nabavke
 - 16 % BDP u EU (1,5 trilijuna EUR!)
 - Pojednostavljena procedura, e-natječaj
- Poreske obveze
 - Prijedlog pilot projekta: obračunavati porez po pravilima domicilne zemlje
- Standardizacija
- Zaštita intelektualnog vlasništva



Smanjenje administrativnih prepreka

- Think Small First princip u svim politikama i regulatornim inicijativama u EU



Povećanje kapaciteta za rast

- Pristup novcima
 - Rizični kapital
 - Garancijske sheme
- Stalno inoviranje
 - Transfer tehnologije
 - Sudjelovanje u 7. okvirnom programu
 - ICT, e-learning, e-business



Razgovor između bankara i MSP

- Transparentnost i dijalog
 - Banke: povećati razumijevanje MSP
 - MSP: povećati kvalitetu informacija o svom poslovanju
- Garancijske sheme
 - Ocjena kreditne sposobnosti
- Mezzanine financiranje
 - Poslovni anđeli, fondovi rizičnog kapitala
 - Veća transparentnost MSP
 - Edukacija MSP o instrumentima mezzanine financiranja
 - Basel II



Faze u financiranju razvoja MSP

- Rana faza - zona gubitaka
 - Poduzetnici
 - FFF
 - Inkubatori
 - Poslovni anđeli
- Ekspanzija - zona profita
 - Rizični fondovi
 - Krediti
 - Privatni investitori
- Daljnji rast
 - Tržište dionica
 - Mezzanine financiranje



Jačanje konzultacije s MSP

- Slušati MSP
 - SME panel preko Euro Info Centara
- Promoviranje poduzetništva i image-a MSP



A gdje smo mi?

Global Entrepreneurship Monitor

www.gemhrvatska.org

Najveći međunarodni istraživački projekt o
poduzetništvu, od 1999
Hrvatska, od 2002

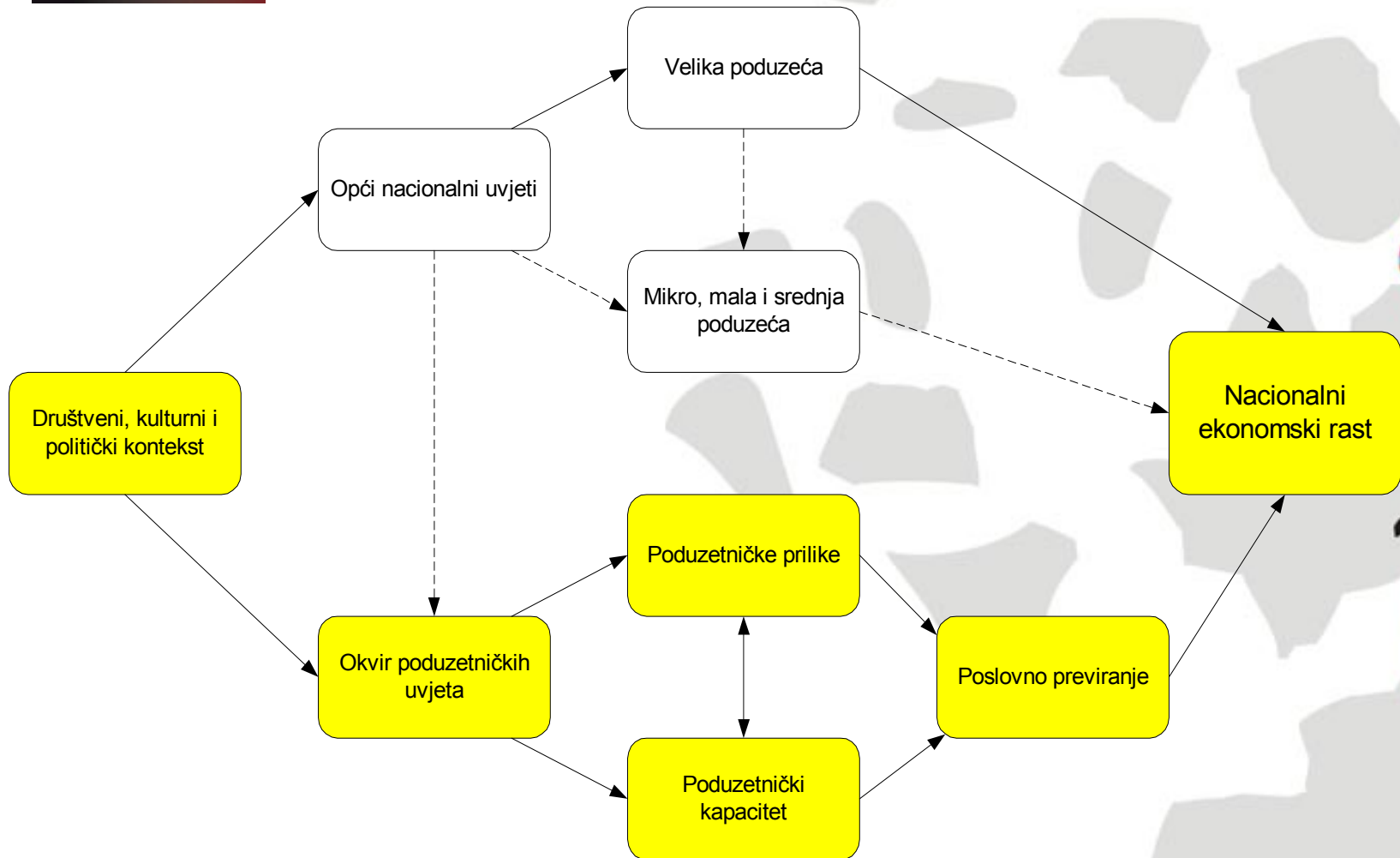
Svake godine 40-ak zemalja:

- 65% svjetskog stanovništva
- 92% svjetskog BDP





GEM



EU Phare - Cakovec, 4. prosinca
2007.



GEM

Okvir općih nacionalnih uvjeta

- Otvorenost nacionalnog gospodarstva
- Učinkovitost financijskog tržišta
- **Razina ulaganja u istraživanje i razvoj**
- Fizička infrastruktura
- Upravljačka kompetencija
- Fleksibilnost tržišta radne snage
- Vladavina prava

Okvir poduzetničkih uvjeta

- Financijska potpora
- Vladine politike
- Vladini programi
- Obrazovanje
- **Transfer istraživanja i razvoja**
- Poslovna i stručna infrastruktura
- Otvorenost unutarnjeg tržišta i konkurentnost
- Pristup fizičkoj infrastrukturi
- Kulturne i društvene norme



Temeljna GEM pitanja

- Koliko su razlike u poduzetničkoj aktivnosti povezane s ekonomskim rastom zemlje?
- Što vlade mogu učiniti kako bi utjecale na razinu poduzetničkog djelovanja zemlje?





Što GEM daje?

- Usporedbe promjena unutar zemlje (vertikalna usporedba)
- Usporedbe razlika između zemalja (horizontalna usporedba) - *benchmark*





Ključni indikatori

- TEA indeks
- Motiviranost za poduzetništvo
 - TEA Prilika i TEA Nužnost
- Struktura aktera poduzetničke aktivnosti
 - Početnik, novi poduzetnik, "odrasli" poduzetnik
- Stopa "odrastanja" poslovnih pothvata
- % rastućih poduzeća



Od začelja do prve polovine,

ali još ispod prosjeka GEM zemalja

Hrvatska

2006.

8,58 TEA

Rang 18/42

2005.

6,11 TEA

Rang 19/35

2002.

3,62 TEA

Rang 32/37

GEM zemlje

9,43 TEA

8,40 TEA

8,00 TEA



Poduzetništvo poraslo, ali zbog čega?

TEA Prilika

2006.	4,41
rang	28/42
2005.	2,92
rang	32/35
2002.	2,18
rang	35/37



TEA Nužnost

2006.	3,81
rang	9/42
2005.	3,09
rang	6/35
2002.	0,85
rang	25/37



Indeks motiviranosti

odnos TEA Prilika i TEA nužnost

	2005.	2006.
• Hrvatska	0,9 35/35	1,2 41/42
• GEM zemlje	5,9	2,9
• Slovenija	7,8	8,62 9/42
• Max	27,4 Danska	26,1 Norveška



Stopa "odrastanja"

Transformacija novih u "odrasle" poduzetnike

- | | | |
|--|---------------|-------|
| • Hrvatska | 2006.
0,48 | 35/42 |
| • GEM zemlje | 0,81 | |
| • Slovenija | 0,96 | 13/42 |
| • Max | | |
| Turska (1,89); Finska (1,65); Japan (1,42) | | |



Bez rastućih poduzeća...

nema ni novog zapošljavanja, ni prosperiteta

- Hrvatska 3%
- GEM zemlje 6,5 %
 - zaslužno za 60% zapošljavanja

Kriteriji:

- Inovativnost u korištenju novih tehnologija
- Inovativnost u razvoju novih proizvoda
- Izloženost konkurenciji
- Orije tiranost izvozu
- Kapacitet novog zapošljavanja

EU Phare - Cakovec, 4. prosinca
2007.



Tehnološki moderniji, ali nema novih proizvoda

Start-up

"Odrasli"

Nova tehnologija

2002.

9%

6%

2006.

24%

8%

Proizvod nikome nov

2002.

87%

89%

2006.

71%

69%



Konkurencija velika, jer...

svi imaju iste proizvode

Start-up poduzetnici

- 49% u 2002. 54% u 2006.

“Odrasli” poduzetnici

- 79% u 2002. 75% u 2006.



Izvozna orijentacija nedovoljna

Nema niti jednog kupca izvan Hrvatske:

- 74% start-up poduzetnika
Slovenija: 61%
- 68% "odraslih" poduzetnika
Slovenija: 34%



Malo poduzeća s željom jačeg zapošljavanja

20 i više zaposlenih za 5 godina:

Start-up poduzetnici

- 13% u 2002.

15% u 2006.

“Odrasli” poduzetnici

- 6% u 2002.

18% u 2006.



Regionalne razlike manje, ali...

razlike u motiviranosti velike

	TEA	Prilika/ Nužda
Zagreb i okolica	7,77	1,74
Sjeverna Hrvatska	9,15	1,32
Lika i Banovina	8,69	0,57
Istra, Primorje i Gorski		
Kotar	7,10	3,20
Dalmacija	9,85	1,14
Slavonija i Baranja	8,84	0,50



Sjeverna Hrvatska

- Županije:
 - Bjelovarsko-bilogorska
 - Koprivničko-križevačka
 - Krapinsko-zagorska
 - Međimurska
 - Varaždinska
 - Virovitičko-podravska



Sjeverna Hrvatska

Rang u Hrvatskoj

• Broj stanovnika	2
• BDP/stanovniku	3
• ICE	4
• Udio nepismenih	4
• Udio s niskim obrazovanjem	1
• Udio s visokim obrazovanjem	6
• Nezaposlenost	4
• TEA indeks	2
• Motivacijski indeks	3





Poduzetnička okolina...

**postaje bolja,
ali još uvijek može puno bolje ...**

Ekspertske ocjene, 1 do 5





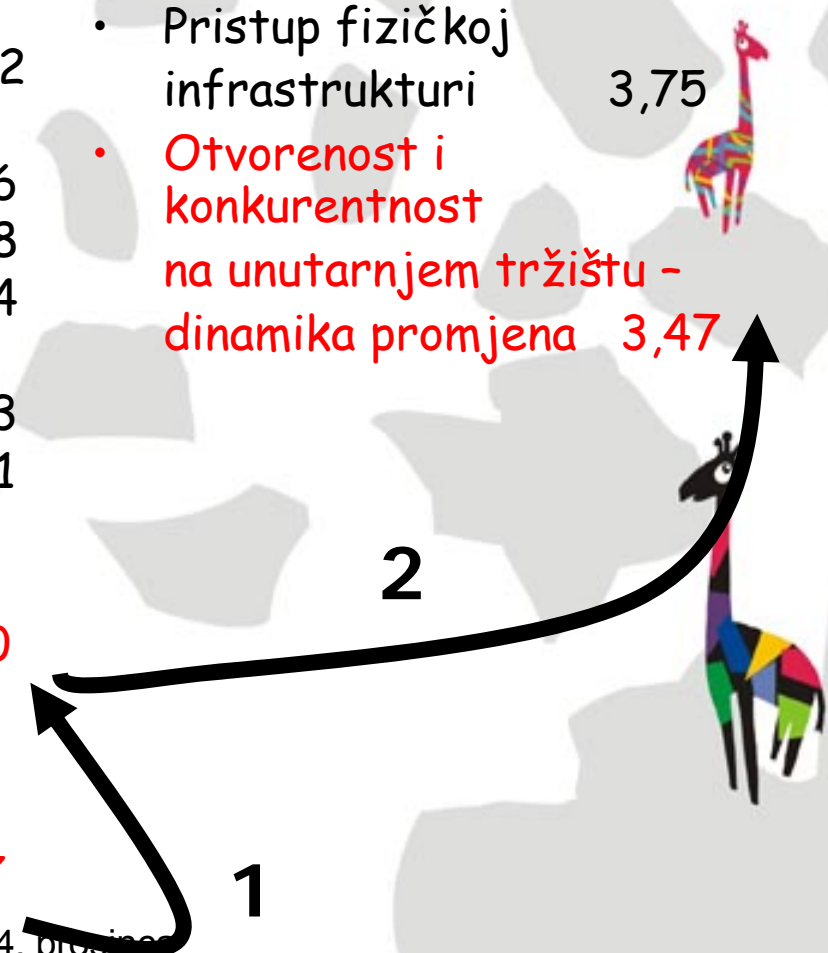
Poduzetnička okolina

Ocjene ispod 3

- Poslovna i stručna infrastruktura 2,92
- Obrazovanje nakon srednje škole 2,86
- Financijska potpora 2,68
- Vladini programi 2,64
- Zaštita intelektualnog vlasništva 2,63
- Vladine politike - potpore 2,41
- **Otvorenost i konkurentnost na unutarnjem tržištu - ulazne barijere** 2,30
- Obrazovanje u osnovnim i srednjim školama 2,21
- Transfer I&R 2,19
- **Vladine politike - regulativa** 2,17

Ocjene iznad 3

- Pristup fizičkoj infrastrukturi 3,75
- **Otvorenost i konkurentnost na unutarnjem tržištu - dinamika promjena** 3,47



Naši problemi

- Niska razina poduzetničke aktivnosti
- Mali broj rastućih poduzeća (inovativnih)
- Niska efikasnost korištenja intelektualnog kapitala



Mitovi o rastućim poduzećima

- Samo u tehnološki intenzivnim industrijama i u području zdravstva
 - Fortune lista 100 najbrže rastućih malih poduzeća u SAD, 2003:
 - 22 poduzeća u zdravstvenoj njezi
 - 9 poduzeća iz područja tehnologije
 - 8 poduzeća iz područja energije
 - 17 poduzeća iz područja financijskih usluga
 - 9 poduzeća iz maloprodaje



Rizici / izazovi rasta

- Kapacitet za rast neodgovarajući
 - Upravljanje tokovima novca
 - Cjenovne strategije
 - Upravljanje kvalitetom
 - Ograničenja u pristupu kapitalu
- 32% CEO najbrže rastućih US firmi smatra da je njihova osobna nesposobnost upravljanja rastom / reorganizacijom poduzeća prepreka rastu poduzeća
 - PricewaterhouseCoopers: Trendsetter Barometer



Karakteristike uspješnih rastućih poduzeća

- Vizija orijentirana rastu
 - Brzorastuća poduzeća - 60 % ima artikuliranu viziju rastu
 - Spororastuća poduzeća - samo 15% ima artikuliranu viziju rasta
- Predanost rastu
 - Sudjelovanje svih u izradi vizije, ciljeva...
- Planiranje rasta





Kapacitet za rast

- Poduzetnička znanja i vještine
 - Generiraju poslovne mogućnosti: nova tržišta, novi proizvodi...
- Zna li poduzeće svoje usko grlo za rast?





Vesna Suvajac



- O projektu, o CEPOR-u, o partnerstvu s REDEA 12.10-12.15 
- O inovacijskom jazu i ulozi malih poduzeća u EU i što sve to znači za Hrvatsku? 12.15-12.50
- **Izazovi za HEPLAST-PIPE d.o.o.,
Vesna Suvajac, direktorica marketinga 12.50-13.05**
- Diskusija 13.05-13.50 
- Zaključak 13.50-14.00

EU Phare - Cakovec, 4. prosinca
2007.

Pitanja, komentari...

- O projektu, o CEPOR-u, o partnerstvu s REDEA 12.10-12.15 
- O inovacijskom jazu i ulozi malih poduzeća u EU i što sve to znači za Hrvatsku? 12.15-12.50
- Izazovi za HEPLAST-PIPE d.o.o., Vesna Suvajac, direktorica marketinga 12.50-13.05
- **Diskusija** 13.05-13.50 
- Zaključak 13.50-14.00

Završna riječ

- O projektu, o CEPOR-u, o partnerstvu s REDEA 12.10-12.15 
- O inovacijskom jazu i ulozi malih poduzeća u EU i što sve to znači za Hrvatsku? 12.15-12.50
- Izazovi za HEPLAST-PIPE d.o.o., Vesna Suvajac, direktorica marketinga 12.50-13.05 
- Diskusija 13.05-13.50
- **Zaključak** 13.50-14.00

Kontakt

Slavica Singer

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u
Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Gajev trg 7

31000 Osijek

Telefon: +385 31 224 444

Fax: +385 31 224 438

E-mail: singer@efos.hr

